

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

СКОРНЯКОВА Олена Володимирівна

УДК 378.013.2:004-057.86 (477)

**ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТЕХНІЧНИХ
КОЛЕДЖАХ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент
Драч Ірина Іванівна,
Інститут вищої освіти НАПН України,
перший заступник директора

Офіційні опоненти: доктор технічних наук, професор,
академік НАПН України
Биков Валерій Юхимович,
Інститут інформаційних технологій і засобів
навчання НАПН України, директор;

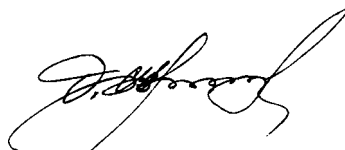
кандидат педагогічних наук, доцент
Кабак Віталій Васильович,
Луцький національний технічний університет
кафедра професійної освіти та комп'ютерних
технологій, доцент

Захист відбудеться «19» листопада 2020 року об 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.455.03 у Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-А, корпус 3, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України (04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-Д) та на сайті: www.umo.edu.ua.

Автореферат розісланий «19» жовтня 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С. Снісаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Людство знаходиться на новому етапі еволюції, де інформаційні технології (ІТ) динамічно розвиваються та впливають на процеси трансформації існуючих галузей економіки та виробництва, сприяють цифровізації і розвитку інформаційного суспільства.

Реалізація державної політики, з метою забезпечення інтеграції України в міжнародний інформаційний простір, регламентується взятими зобов'язаннями в контексті Угоди про асоціацію Україна – ЄС та міжнародними угодами в сфері інформаційних відносин. Такими документами, зокрема, є ініціатива «Цифровий порядок денний для Європи» та європейська стратегія економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, сталого і всеосяжного зростання». Позиції, що відображені у цих документах, стали основою проекту «Цифровий порядок денний України 2020», прискорили прийняття у 2018 році «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки».

З метою підвищення рейтингу України в світовому ІТ-секторі, державою здійснюється активна робота щодо розвитку власної ІТ-галузі, водночас актуальною залишається проблема підготовки висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, готових до постійного професійного розвитку, здатних швидко реагувати на інформаційні виклики сучасності.

Вивченню конкурентоспроможності як показника якості підготовки фахівців присвячено роботи Д. Богині, В. Бондаря, Н. Глевацької, О. Грішнєвої, М. Кримої, О. Лісовської, Л. Лісогор, Х. Столярук. У зарубіжній педагогіці проблема конкурентоспроможності фахівців стала предметом досліджень А. Berglund, А. Faheem, D. Bortz, А. Doyle, Х. Del Carpio, F. Heintz та ін. Структура та характеристики якостей конкурентоспроможної особистості розглянуто у працях Н. Абабілової, В. Андрєєва, Т. Андріяко, Г. Бабій, М. Варій, О. Гурської, Н. Длугунович, І. Драч, Л. Дудко, О. Ільєнко, І. Леган, А. Маркової, В. Медведь, М. Невмержицької та ін. Психологічні аспекти формування конкурентоспроможної особистості висвітлювали у своїх працях Г. Власюк, Л. Галаган, Є. Євплова, Л. Карамушка, Л. Мітіна, О. Філь та ін. Особливості розвитку конкурентоспроможності майбутніх фахівців різних спеціальностей у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти досліджувалися О. Алексєєвою, С. Безбородих, М. Братко, І. Вдовенко, Л. Зубик, Д. Коноплянським, Н. Корнейченко, Д. Корчевським, Л. Курзаєвою, В. Майковською, Л. Марцевою, С. Хазовою, В. Хапіловою та ін. Проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі висвітлено у наукових доробках В. Бикова, А. Гуржія, В. Кабака, В. Лугового, В. Олійника, О. Спіріна та ін.

Однак, поза увагою вчених залишилася проблема формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах. Зазначене ускладнюється низкою суперечностей, що виникають між:

– необхідністю реалізації державної політики щодо інтеграції України в міжнародний інформаційний простір та недостатньою розробленістю проблеми

формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій;

- потребою суспільства у висококваліфікованих фахівцях з інформаційних технологій, здатних до діяльності в умовах конкуренції, та недостатнім рівнем забезпечення відповідних педагогічних умов у технічних коледжах;

- необхідністю цілеспрямованого формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій та невідповідністю наявної моделі підготовки таких фахівців у технічних коледжах.

Отже, значущість проблеми, її недостатня наукова розробленість та пошук шляхів вирішення існуючих суперечностей зумовили вибір теми дисертаційної роботи *«Формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах теми НДР кафедри управління навчальними закладами та педагогіки вищої школи «Теоретичні та методичні засади управління підготовкою фахівців з педагогіки вищої школи на основі компетентнісного підходу в межах європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (ДР №0112U001593) Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Тему дисертації затверджено Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 3 від 23.03.2016 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 26.04.2016 р.).

Мета і завдання дослідження. *Мета дослідження* – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель формування конкурентоспроможності майбутнього фахівця з інформаційних технологій у технічних коледжах.

Відповідно до мети дослідження визначено *завдання* дослідження:

- проаналізувати стан розробленості проблеми формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій;

- обґрунтувати зміст та структуру конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій; критерії, показники та рівні її сформованості;

- визначити та обґрунтувати педагогічні умови формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій;

- розробити модель формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах;

- експериментально перевірити результативність розробленої моделі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах;

- розробити методичні рекомендації щодо впровадження моделі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Предмет дослідження – формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах.

Методи дослідження. Відповідно до мети та поставлених завдань передбачається використання комплексу методів дослідження:

– *теоретичні*: аналіз і синтез забезпечили визначення проблеми наукового пошуку, формулюванню мети, завдань дослідження; науково-бібліографічний метод уможливив проведення аналізу наукової літератури, законодавчих актів, нормативно-правових документів для систематизації теоретичних напрацювань у напрямку досліджуваної проблеми; термінологічний аналіз дав змогу розкрити основні поняття дослідження; узагальнення й систематизація сприяли виділенню та обґрунтуванню концептуальних підходів та педагогічних принципів формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах; методом моделювання було розроблено модель формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах; узагальнення й прогнозування уможливили визначення сукупності отриманих результатів дослідження та формулювання висновків;

– *емпіричні*: анкетування, спостереження, самооцінка, опитування, тестування дали змогу визначити критерії та з'ясувати стан сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців на усіх етапах педагогічного експерименту; метод експертної оцінки використано для визначення переліку педагогічних умов формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців, рівнів, критеріїв, показників, професійно-особистісних якостей конкурентоспроможного ІТ-фахівця; педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи) дав змогу перевірити результативність моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах; математичні, статистичні та методи комп'ютерного опрацювання експериментальних даних за допомогою Microsoft Excel використано для проведення кількісного та якісного аналізу результатів дослідження; методом ранжування виявлено більш вагомі складові системи ціннісних орієнтацій та пріоритетних професійно-особистісних якостей майбутніх ІТ-фахівців; критерій перевірки статистичних гіпотез χ^2 Пірсона дав змогу встановити достовірність отриманих результатів дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в дисертаційному дослідженні *вперше*:

– з'ясовано зміст поняття конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій як складної характеристики, що проектується на всі сфери життєдіяльності фахівця та дозволяє йому, відповідно до рівня професійної підготовки та професійно-особистісних якостей, брати участь і отримувати переваги в конкурентних відносинах у сфері інформаційних технологій;

– визначено та обґрунтовано структурні компоненти, критерії конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексивний), показники (наявність значущих ціннісних орієнтацій, що сприяють формуванню конкурентоспроможності, сформованість мотивації до навчання та саморозвитку; розуміння сутності, змісту, цілей та завдань професійної діяльності, наукових

положень, що лежать в основі функціонування комп'ютерних систем та мереж, новітніх технологій в ІТ-галузі; володіння системою знань, необхідних для ефективного виконання професійних завдань; володіння мовами програмування та методами розроблення програм, що взаємодіють з компонентами комп'ютерних систем; володіння англійською мовою; обізнаність із методами та способами виконання професійних завдань; здатність використовувати отримані знання для ідентифікації, формулювання і розв'язання професійних завдань, використовуючи методи, що є найбільш придатними для досягнення поставлених цілей; вміння застосовувати знання технічних характеристик, конструктивних особливостей та правил експлуатації програмно-технічних засобів, комп'ютерних систем та мереж для вирішення професійних завдань; здатність здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних задач; здатність ідентифікувати, класифікувати та описувати роботу комп'ютерних систем та їх компонентів; вміння використовувати інформаційні технології для ефективного спілкування; здатність адаптуватися до нових ситуацій, обґрунтовувати та приймати рішення для самостійного розв'язання професійних завдань; рівень сформованості пріоритетних професійно-особистісних якостей, які впливають на здатність майбутніх ІТ-фахівців до діяльності в умовах конкуренції) й рівні (високий, середній, низький) сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах;

– визначено комплекс педагогічних умов (створення освітнього середовища, що сприятиме розвитку конкурентної активності між учасниками освітнього процесу; мотивація майбутніх фахівців з інформаційних технологій до професійно-особистісного розвитку; використання інноваційних педагогічних технологій у процесі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців; розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників технічних коледжів) формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах;

– розроблено модель формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах, яка містить методологічно-цільовий, змістово-процесуальний та оцінювально-результативний блоки;

удосконалено:

– методику діагностики конкурентоспроможності майбутніх фахівців за когнітивним (розроблено завдання для визначення рівня засвоєння професійних знань) та діяльнісним (розроблено професійно-орієнтовані завдання для визначення рівня сформованості професійних умінь) критеріями;

набули подальшого розвитку:

– концептуальні підходи до формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Практичне значення дослідження отриманих результатів полягає в розробленні: методичних рекомендацій для керівників та викладачів технічних коледжів щодо впровадження моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців (розроблення та впровадження в процес підготовки майбутніх

ІТ-фахівців дисципліни «Планування кар'єри та техніка пошуку роботи у сфері ІТ», тренінгового курсу «Моя професія – моє майбутнє», ділової гри «Прийом на роботу. Співбесіда»); програми семінару «Психолого-педагогічна компетентність викладача» для професійного розвитку викладачів технічних коледжів; діагностичного інструментарію для моніторингу конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців.

Розроблені навчально-методичні матеріали можуть бути використані у закладах вищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців для ІТ-галузі, а також для підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності викладачів технічних коледжів.

Обґрунтовані в дослідженні результати впроваджено в освітній процес Одеського технічного коледжу Одеської національної академії харчових технологій (довідка №445/Ц-01 від 07.11.2019 р.), Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету (довідка №01-8/n15 від 04.09.2019 р.), Криворізького коледжу Національного авіаційного університету (довідка №2137/д від 03.12.2019 р.), Технічного коледжу Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя (довідка №2/19-537 від 26.09.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. У статті «Soft skills» як важлива складова конкурентоспроможності фахівця з інформаційних технологій», написаної спільно з Івановою Л.В., дисертанткою проаналізовані вимоги роботодавців до ІТ-фахівців.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорено на засіданнях кафедри управління навчальними закладами та педагогіки вищої школи ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кафедри комп'ютерної інженерії Одеського технічного коледжу ОНАХТ, кафедри комп'ютерної інженерії та комп'ютерних наук Херсонського політехнічного коледжу ОНПУ; апробовано під час занять та оприлюднено у виступах на конференціях різного рівня:

– *міжнародних*: «Наука і сучасність: виклики глобалізації» (Київ, 2016), «Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі» (Київ, 2016), «Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики» (Одеса, 2016), «Психологія і педагогіка в системі гуманітарного знання ХХІ століття» (Харків, 2016, 2018), «Inovatívny výskum v oblasti vzdelávania a sociálnej práce» (Sládkovičovo, Slovak Republic, 2017), «Проблеми та перспективи розвитку освіти» (Одеса, 2018), «Основні напрямки розвитку педагогічної науки» (Рівне, 2018), «Сучасні інновації у сфері педагогіки та психології» (Київ, 2018);

– *всеукраїнських та регіональних*: «Практична педагогіка та психологія: методи і технології» (Запоріжжя, 2016), «Перспективи розвитку технікумів у здобутті вищої освіти» (Одеса, 2017), «Перспективи розвитку коледжів та їх роль у здобутті вищої освіти» (Одеса, 2018), «Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті» (Київ, 2019).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження опубліковано у 22 друкованих працях: 5 статей – у наукових фахових виданнях України (1 – в електронному фаховому виданні України), 1 – у закордонному науковому

періодичному виданні, 13 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та 3 – в інших виданнях.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації – 409 сторінок. Основний текст викладений на 206 сторінках, містить 59 таблиць, 62 рисунки, 313 найменувань у списку використаних джерел, у т.ч. 21 іноземною мовою і 19 додатків на 151 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані щодо апробації результатів дослідження та їх впровадження.

У **першому** розділі – *«Формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій в теорії та практиці»* – здійснено аналіз стану розробленості проблеми та міжнародного досвіду підготовки майбутніх ІТ-фахівців; визначено поняття «конкурентоспроможність майбутнього фахівця з інформаційних технологій»; охарактеризовано концептуальні підходи та педагогічні принципи формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців.

Аналіз наукової літератури та дисертаційних досліджень вітчизняних і зарубіжних фахівців засвідчив, що проблема формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців має міждисциплінарний характер і досліджується з позицій економічних (І. Ансофф, Д. Богиня, О. Грішнова, Л. Курзаєва, Л. Лісогор); соціологічних (Г. Власюк, І. Леган, В. Москаленко, М. Невмержицька, А. Флієр); психологічних (Є. Євплова, Л. Карамушка, Л. Мітіна, О. Філь, В. Шаповалов); педагогічних (О. Алексеева, С. Безбородих, Т. Вашило, І. Вдовенко, Л. Добровська, Л. Зубик, О. Каверіна, Т. Ковалюк, Д. Коноплянський, Н. Корнейченко, Д. Мустафіна, О. Романовська, С. Хазова, В. Хапілова) наук.

Проведений теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив визначити поняття *«конкурентоспроможність фахівця з інформаційних технологій»* як складну характеристику, що проєктується на всі сфери життєдіяльності фахівця; дозволяє йому, відповідно рівня професійної підготовки та професійно-особистісних якостей, брати участь і отримувати переваги в конкурентних відносинах у сфері інформаційних технологій.

Основними компонентами конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців виокремлено наступні: *мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексивний.*

Результативність процесу формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах забезпечується поєднанням *концептуальних підходів* (системного, компетентнісного, контекстного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого) та реалізацією *педагогічних принципів* (орієнтованість вищої освіти на розвиток особистості майбутніх ІТ-фахівців; забезпечення органічної єдності теоретичної і практичної підготовки майбутніх ІТ-фахівців; раціонального

застосування інноваційних методів і засобів навчання на різних етапах підготовки майбутніх ІТ-фахівців; активності та творчої самостійності майбутніх ІТ-фахівців).

Аналіз міжнародного досвіду підготовки майбутніх ІТ-фахівців дозволив виокремити наступні особливості процесу формування їх конкурентоспроможності: створення умов для побудови індивідуальних освітніх траєкторій, що враховують здібності, інтереси, потреби, мотивацію та досвід здобувачів вищої освіти; забезпечення можливості реалізації академічної мобільності здобувачів вищої освіти та викладачів; підтримка інноваційних ідей, стартапів та залучення здобувачів вищої освіти до участі у роботі бізнес-інкубаторів; наявність ефективних механізмів стажування та працевлаштування випускників, організація роботи служб кар'єри, які виступають посередниками між роботодавцями та здобувачами вищої освіти.

У **другому** розділі – «*Наукове обґрунтування моделі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах*» – описано загальну методикау та організацію проведення педагогічного дослідження; визначено та охарактеризовано критерії, показники та рівні сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців; визначено й обґрунтовано педагогічні умови, зміст та структуру моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах.

Висунуто гіпотезу дослідження як припущення, що впровадження у технічних коледжах моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців сприятиме підвищенню рівня сформованості їх конкурентоспроможності.

Узагальнення розуміння змісту та характеристик основних компонентів конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців дало змогу виокремити *критерії* та *показники* її сформованості, а саме: *мотиваційно-ціннісний критерій* (наявність значущих ціннісних орієнтацій, що сприяють формуванню конкурентоспроможності та сформованість мотивації до навчання та саморозвитку); *когнітивний критерій* (розуміння сутності, змісту, цілей та завдань професійної діяльності, наукових положень, що лежать в основі функціонування комп'ютерних систем та мереж, новітніх технологій в ІТ-галузі; володіння системою знань, необхідних для ефективного виконання професійних завдань; володіння мовами програмування та методами розроблення програм, що взаємодіють з компонентами комп'ютерних систем; володіння англійською мовою); *діяльнісний критерій* (обізнаність із методами та способами виконання професійних завдань; здатність використовувати отримані знання для ідентифікації, формулювання і розв'язання технічних задач зі спеціальності, використовуючи методи, що є найбільш придатними для досягнення поставлених цілей; вміння застосовувати знання технічних характеристик, конструктивних особливостей та правил експлуатації програмно-технічних засобів, комп'ютерних систем та мереж для вирішення професійних завдань; здатність здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних задач; здатність ідентифікувати, класифікувати та описувати роботу комп'ютерних систем та їх компонентів; вміння використовувати інформаційні технології для ефективного спілкування; здатність адаптуватися до нових ситуацій, обґрунтовувати та приймати рішення для самостійного розв'язання професійних завдань); *особистісно-рефлексивний критерій* (наявність пріоритетних професійно-

особистісних якостей, які впливають на здатність майбутніх ІТ-фахівців до діяльності в умовах конкуренції).

Для оцінювання сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців виокремлено три *рівні*: високий, середній та низький.

За результатами теоретичного дослідження та методом експертної оцінки були визначені педагогічні умови, які сприяють формуванню конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах. До них віднесено: створення освітнього середовища, що забезпечить розвиток конкурентної активності між учасниками освітнього процесу; мотивація майбутніх ІТ-фахівців до професійно-особистісного розвитку; використання інноваційних педагогічних технологій у процесі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців; розвиток психолого-педагогічної компетентності викладачів технічних коледжів.

Для відображення особливостей формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців розроблено модель формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців, яка складається з трьох взаємопов'язаних блоків: *методологічно-цільового, змістово-процесуального та оцінювально-результативного* (рис. 1).

Методологічно-цільовий блок включає мету, завдання, концептуальні підходи та педагогічні принципи формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців. Розкриття змісту змістово-процесуального блоку моделі здійснено шляхом визначення змістового наповнення поняття конкурентоспроможності майбутнього ІТ-фахівця; педагогічних умов формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців, форм та засобів навчання, методів діагностування рівня сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців. Оцінювально-результативний блок містить визначені рівні сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців та результат – підвищення рівня сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах.

У **третьому** розділі – *«Експериментальна перевірка результативності моделі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах»* – описано організацію та хід педагогічного експерименту, наведено його результати; надано методичні рекомендації щодо впровадження моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах.

Дослідження проводилося поетапно впродовж 2016–2019 рр. і передбачало констатувальний та формувальний етапи. На етапах дослідження було залучено 269 осіб, а саме: 216 здобувачів вищої освіти (із них 108 осіб контрольної групи (КГ), 108 – експериментальної групи (ЕГ)) та 21 викладач Одеського технічного коледжу ОНАХТ, Херсонського політехнічного коледжу ОНПУ, Криворізького коледжу Національного авіаційного університету, Технічного коледжу Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя; 32 випускники Одеського технічного коледжу ОНАХТ, що працюють за фахом та займають керівні посади.

З метою забезпечення можливості формування достатніх за обсягом та однорідних за складом контрольної та експериментальної груп до проведення досліджень були залучені здобувачі вищої освіти напрямів підготовки 123 – «Комп'ютерна інженерія» та 122 – «Комп'ютерні науки та інформаційні технології».

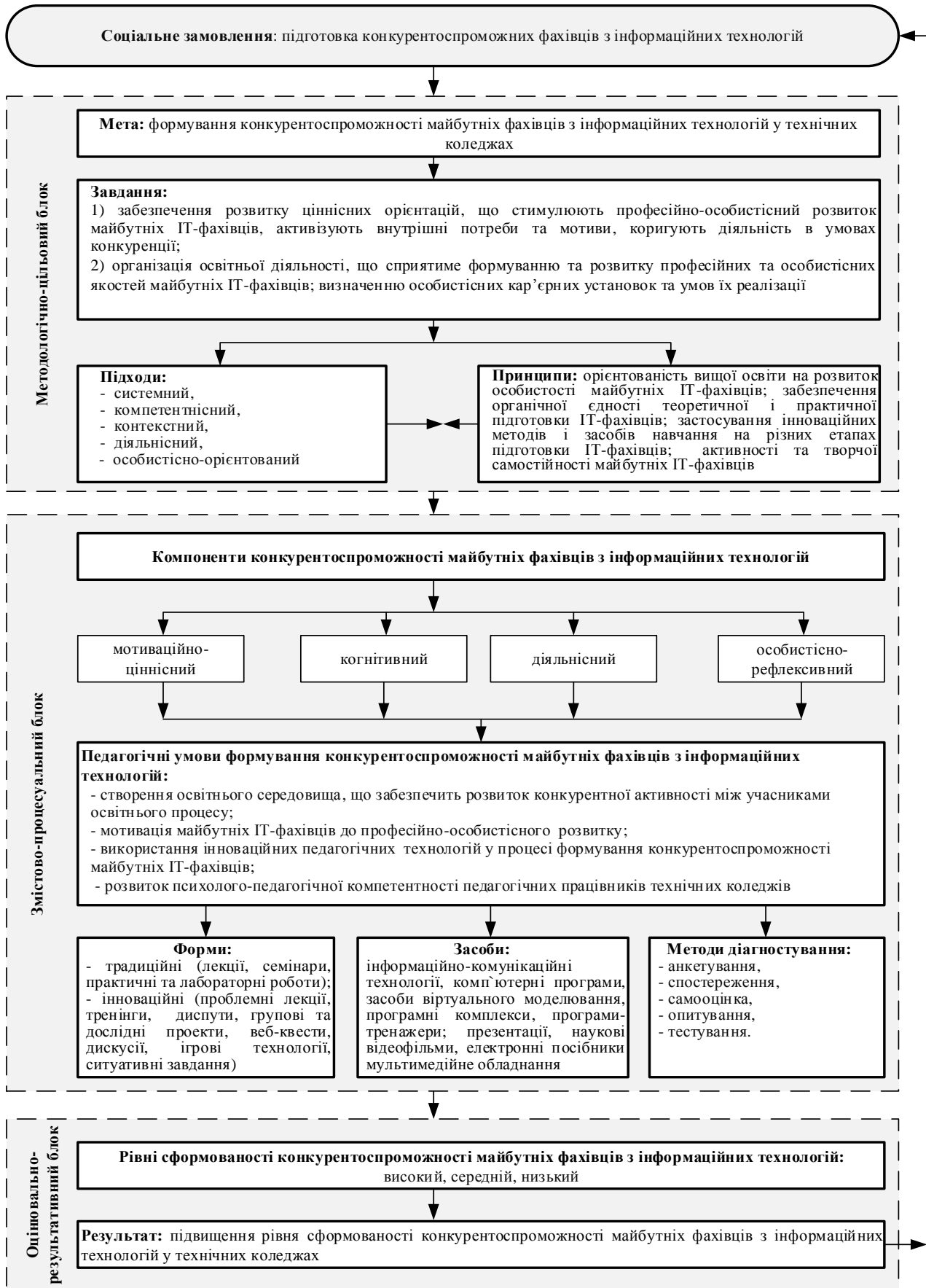

Рис. 1 Модель формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах

На констатувальному етапі визначено стан сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців. Діагностика рівня сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців здійснювалася за допомогою комплексу діагностичних методик та використання розроблених завдань. Для оцінювання рівня сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців за мотиваційно-ціннісним критерієм використано методики М. Рокича («Ціннісні орієнтації»), А. Реана та В. Якуніна (діагностика мотивації до навчання), І. Нікішиної (діагностика реалізації потреби в саморозвитку); за когнітивним критерієм – розроблено та використано тестові завдання для визначення рівня засвоєння професійних знань; за діяльнісним критерієм – розроблено та використано професійно-орієнтовані завдання для визначення рівня сформованості професійних умінь; за особистісно-рефлексивним критерієм – використано методики Т. Морозової (оцінювання рівня творчого потенціалу особистості), Я. Поколової (оцінювання рівня мобільності), А. Карпова (діагностика рефлексії), В. Ряховського (оцінювання рівня комунікабельності), О. Вем (оцінювання здатності до роботи в колективі), В. Фетискіна (діагностика організаторських здібностей), Є. Жарикова та Є. Крушельницького (діагностика лідерських здібностей), тест Дж. Беннета (оцінювання рівня розвитку технічного мислення). За матеріалами освітньої платформи «Критичне мислення» проводилось оцінювання рівня сформованості критичного мислення. Визначення рівня сформованості професійно-особистісних якостей ІТ-фахівця психологічно-вольового типу здійснювалося шляхом самооцінювання.

Аналіз результатів, отриманих на констатувальному етапі педагогічного експерименту, засвідчив що у КГ частка майбутніх ІТ-фахівців з високим рівнем складає 12,3%, з середнім рівнем – 55,8%, з низьким рівнем – 32,0%. В ЕГ частка майбутніх ІТ-фахівців з високим рівнем складає 12,8%, з середнім рівнем – 55,6%, з низьким рівнем – 31,6%.

На формуальному етапі педагогічного експерименту, який проводився на базі Одеського технічного коледжу ОНАХТ та Херсонського політехнічного коледжу ОНПУ (2017-2019 рр.), було впроваджено педагогічні умови формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців.

Педагогічні умови реалізовувалися через: активізацію роботи із залучення майбутніх ІТ-фахівців до участі в конкурсах та олімпіадах; впровадження методів і форм взаємодії учасників освітнього процесу на змагальному підґрунті (індивідуальні та групові проєкти, брейн-ринги, дебати, квести); впровадження в освітній процес дисципліни «Планування кар'єри та техніка пошуку роботи у сфері ІТ», елементів STEM-освіти (інтерактивних та проєктних педагогічних технологій, інформаційно-комунікаційних технологій); ділової гри «Прийом на роботу. Співбесіда», тренінгового курсу «Моя професія – моє майбутнє»; використання академічних програм від провідних ІТ-компаній; проведення зустрічей з роботодавцями та успішними випускниками закладів вищої освіти у рамках Днів «відкритих» дверей в ІТ-компаніях, Ярмарок вакансій, Днів кар'єри; залучення фахівців ІТ-компаній до дипломного проєктування в якості керівників та членів державних екзаменаційних комісій та керівництва практиками; надання можливостей для стажування та підвищення кваліфікації викладачів коледжів на

базі ІТ-компаній; забезпечення підтримки кращих випускників на етапі працевлаштування; проведення для викладачів семінару «Психолого-педагогічна компетентність викладача».

По завершенні формувального етапу педагогічного експерименту проведена повторна діагностика рівнів сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у контрольній та експериментальній групах. Динаміка рівнів сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців на констатувальному та формувальному етапах педагогічного експерименту представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців на констатувальному та формувальному етапах педагогічного експерименту

Група	Критерії	Рівні сформованості					
		високий, %		середній, %		низький, %	
		конст. етап	форм. етап	конст. етап	форм. етап	конст. етап	форм. етап
КГ	мотиваційно-ціннісний	15	17,6	68,4	75	16,6	7,4
	когнітивний	8,3	13,9	44,4	50	47,2	36,1
	діяльнісний	11,4	15,7	47,2	51,8	41,7	32,4
	особистісно-рефлексивний	13,9	16,7	62,9	65,7	23,1	17,6
За середнім значенням		12,3	16,0	55,8	60,6	32,0	23,4
ЕГ	мотиваційно-ціннісний	14,6	31,5	69	60,2	16,4	8,3
	когнітивний	10,2	24,1	46,3	52,8	43,5	23,1
	діяльнісний	12,9	28,7	42,6	50,9	44,4	20,4
	особистісно-рефлексивний	13	28,7	63,9	62	23,15	9,3
За середнім значенням		12,8	28,2	55,6	56,5	31,6	15,3

За результатами експерименту частка майбутніх ІТ-фахівців в ЕГ з високим рівнем зросла на 15,4%, з середнім рівнем – на 0,9%, з низьким рівнем скоротилася на 16,3%. Частка майбутніх ІТ-фахівців у КГ з високим рівнем зросла на 3,7%, з середнім рівнем – на 4,8%, з низьким рівнем скоротилася на 8,6%.

Використання методів математичної статистики (критерій Пірсона χ^2) підтвердило коректність результатів за рівнями сформованості всіх компонентів конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців. Встановлено значущі відмінності між розподілами за всіма критеріями (емпіричне значення χ^2 за ціннісно-мотиваційним критерієм – 6,058; за когнітивним – 6,095; за діяльнісним – 7,039; за особистісно-рефлексивним – 6,358; за всіма критеріями разом – 6,3875). Усі значення перевищують критичне значення критерію 5,991.

Отже, проведено дослідження щодо впровадження моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах, статистична перевірка результатів дослідження підтвердили результативність розробленої моделі, що свідчить про досягнення мети дослідження.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення актуального педагогічного завдання – формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах. Підсумки проведеного педагогічного дослідження дали можливість сформулювати висновки та рекомендації щодо наукового і практичного використання одержаних результатів:

1. Результати теоретичного аналізу наукових джерел, психолого-педагогічних досліджень, нормативно-правових документів та міжнародного досвіду підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій засвідчили, що проблемі формування конкурентоспроможності здобувачів вищої освіти приділяється значна увага. Однак поза увагою вчених залишилася проблема формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах з врахуванням міжнародного досвіду.

2. За результатами аналізу наукових праць обґрунтовано зміст та структуру конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій, яку розглянуто як складну характеристику, що проєктується на всі сфери життєдіяльності фахівця, дозволяє йому, відповідно рівня професійної підготовки та професійно-особистісних якостей, брати участь і отримувати переваги в конкурентних відносинах у сфері інформаційних технологій.

Визначено та обґрунтовано структурні компоненти, критерії конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексивний), показники (наявність значущих ціннісних орієнтацій, що сприяють формуванню конкурентоспроможності, сформованість мотивації до навчання та професійного зростання; розуміння сутності, змісту, цілей та завдань професійної діяльності, наукових положень, що лежать в основі функціонування комп'ютерних систем та мереж, новітніх технологій в ІТ-галузі; володіння системою знань, необхідних для ефективного виконання професійних завдань; володіння мовами програмування та методами розроблення програм, що взаємодіють з компонентами комп'ютерних систем; володіння англійською мовою; здатність використовувати отримані знання для ідентифікації, формулювання і розв'язання професійних завдань, використовуючи методи, що є найбільш придатними для досягнення поставлених цілей; вміння застосовувати знання технічних характеристик, конструктивних особливостей та правил експлуатації програмно-технічних засобів, комп'ютерних систем та мереж для вирішення професійних завдань; здатність здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних задач; здатність ідентифікувати, класифікувати та описувати роботу комп'ютерних систем та їх компонентів; вміння використовувати інформаційні технології для ефективного спілкування; здатність адаптуватися до нових ситуацій, обґрунтовувати та приймати рішення для самостійного розв'язання професійних завдань; рівень сформованості пріоритетних професійно-особистісних якостей, які впливають на здатність майбутніх ІТ-фахівців до діяльності в умовах конкуренції) й рівні (високий,

середній, низький) сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах.

3. В процесі дослідження визначено та обґрунтовано комплекс педагогічних умов, які сприяють формуванню конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах, а саме: створення освітнього середовища, що сприятиме розвитку конкурентної активності між учасниками освітнього процесу; мотивація майбутніх ІТ-фахівців до професійно-особистісного розвитку; використання інноваційних педагогічних технологій у процесі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців; розвиток психолого-педагогічної компетентності викладачів коледжів.

4. Розроблено модель формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах. Структурними компонентами моделі визначено: методологічно-цільовий, змістово-процесуальний та оцінювально-результативний блоки.

Методологічно-цільовий блок включає мету, завдання, концептуальні підходи (системний, компетентнісний, контекстний, діяльнісний та особистісно-орієнтований) та педагогічні принципи (орієнтованість освітнього процесу на розвиток особистості майбутніх ІТ-фахівців; забезпечення органічної єдності теоретичної і практичної підготовки майбутніх ІТ-фахівців; раціонального застосування інноваційних методів і засобів навчання на різних етапах підготовки майбутніх ІТ-фахівців; активності та творчої самостійності майбутніх ІТ-фахівців) формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців.

Розкриття змісту змістово-процесуального блоку моделі здійснено шляхом визначення змістового наповнення поняття конкурентоспроможності майбутнього ІТ-фахівця, педагогічних умов формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців, форм та засобів навчання, методів діагностування рівня сформованості їх конкурентоспроможності.

Оцінювально-результативний блок містить визначені рівні сформованості конкурентоспроможності та результат – підвищення рівня сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах.

5. Результати формувального етапу педагогічного експерименту підтвердили результативність розробленої моделі. Кількісні та якісні зміни сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у здобувачів вищої освіти експериментальної групи за обраними критеріями та показниками показали позитивну динаміку, а саме: частка осіб експериментальних груп з високим рівнем зросла на 15,4%, з середнім рівнем – на 0,9%, з низьким рівнем скоротилася на 16,3%. У контрольній групі частка осіб з високим рівнем зросла на 3,7%, з середнім рівнем – на 4,8%, з низьким рівнем скоротилася на 8,6%.

Використання методів математичної статистики (критерій Пірсона χ^2) підтвердили коректність результатів за рівнями сформованості всіх компонентів конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій (для рівня значущості $p = 0,05$, $\chi_{\text{емп}}^2 = 6,3875$; $\chi_{\text{кр}}^2 = 5,991$; $\chi_{\text{емп}}^2 > \chi_{\text{кр}}^2$).

6. Отримані результати педагогічного експерименту дали можливість розробити методичні рекомендації для керівників та викладачів технічних коледжів

щодо впровадження моделі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. До перспективних напрямів досліджень доцільно віднести вивчення особливостей дистанційного навчання майбутніх ІТ-фахівців, створення умов для залучення здобувачів освіти до розроблення стартапів та роботи бізнес-інкубаторів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Скорнякова О. В. Теоретичні основи формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. №1 (38). С. 253–257.

2. Скорнякова О. В. Модель формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій. *Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського*. Серія: «Педагогічні науки». 2016. №3 (54). С. 81–86.

3. Скорнякова О. В. Складові конкурентоспроможності фахівця з інформаційних технологій. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Серія: «Педагогічні науки». 2016. – Вип.СХХХ (130). С. 249–259.

4. Іванова Л. В., Скорнякова О. В. «Soft skills» як важлива складова конкурентоспроможності фахівця з інформаційних технологій. *Молодий вчений*. 2018. №12 (64). Ч.1. С. 83–87. (Здобувачкою проаналізовані вимоги роботодавців до фахівців з інформаційних технологій.)

5. Скорнякова О. В. Педагогічні умови формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. 2019. № VII(83). С. 36–39. URL:http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/ped_psy_vii_203_83.pdf

6. Скорнякова О. В. Формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Open educational e-environment of modern University*. №7. 2019. С. 87–95. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/267/pdf>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Скорнякова О. В. Аналіз провідних категорій компетентнісного підходу: збірник центру наукових публікацій «Велес» за матеріалами II міжн. наук.-практ. конф. «Наука і сучасність: виклики глобалізації» (Київ, 29 червня 2016 р.). Ч.2. К.: Центр наукових публікацій, 2016. С.62–66.

8. Скорнякова О. В. Визначення важливих якостей конкурентоспроможного ІТ – фахівця: збірник тез міжн. наук.-практ. конф. «Психологія і педагогіка в системі гуманітарного знання XXI століття» (Харків, 7–8 грудня 2018 р.). Харків.: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2018. С.35–39.

9. Скорнякова О. В. Використання методу проєктів у формуванні конкурентоспроможності майбутніх ІТ– фахівців: *матеріали міжн. наук.-практ. конф. «Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики»* (Одеса, 16–17 грудня 2016 р.). Одеса.: ГО «Південна фундація педагогіки», 2016. С.96–98.

10. Скорнякова О. В. Експериментальна перевірка результативності моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах: *збірник наукових праць III Всеукр. наук.- практи. конф. «Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті»* (Київ, 23 травня 2019 р.). Київ, 2019. С. 95–100.

11. Скорнякова О. В. Зміст та структура конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій: *матеріали всеукр.наук.-практ.конф. «Практична педагогіка та психологія: методи і технології»* (Запоріжжя, 1–2 липня 2016 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2016. С. 78–83.

12. Скорнякова О. В. Методологічні підходи формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій: *medzinárodná vedecko-praktická konferencia «Inovatívny výskum v oblasti vzdelávania a sociálnej práce»* (Sládkovičovo, Slovak Republic, 10-11 marca) Vysoká škola Danubius, fakulta sociálnych štúdií, Sládkovičovo, Slovak Republic, 2017. С. 157–159.

13. Скорнякова О. В. Педагогічні умови формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців: *матеріали міжн. наук.-практ. конф. «Сучасні інновації у сфері педагогіки та психології»* (Київ, 30 листопада –1 грудня 2018 р.). К.: Таврійський національний університет ім. В.І.Вернадського, 2018. С.68–71.

14. Скорнякова О. В. Позичіонування закладу освіти засобами інтернет-комунікацій: *матеріали III міжн. наук.-практ. конф.: «Основні напрямки розвитку педагогічної науки»* (Рівне, 7 грудня 2018 р.). Рівне, 2018. С.160–163.

15. Скорнякова О. В. Позичіонування навчальних закладів засобами інтернет-технологій – новий напрямок у профорієнтаційній роботі: *матеріали V наук.-метод. конф. серед викладачів ВНЗ I-II р.а. «Перспективи розвитку коледжів та їх роль у здобутті вищої освіти»* (Одеса, 14 березня 2018 р.). Одеса, 2018.

16. Скорнякова О. В. Профорієнтаційна робота як умова забезпечення конкурентоспроможності ВНЗ (з досвіду роботи Одеського технічного коледжу ОНАХТ): *матеріали IV наук.-метод. конф. серед викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації «Перспективи розвитку технікумів у здобутті вищої освіти»*. (Одеса, 31 березня 2017 р.). Одеса, 2017. С. 128–135.

17. Скорнякова О. В. Структура, критерії та рівні сформованості конкурентоспроможності майбутнього ІТ – фахівця: *матеріали міжн. наук.-практ. конф. «Психологія і педагогіка в системі гуманітарного знання XXI століття»* (Харків, 8–10 грудня 2016 р.). Харків.: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2016. С.72–75.

18. Скорнякова О. В. Формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців у технічному коледжі: *матеріали міжн. наук.-практ. конф.: «Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі»* (Київ, 2–3 вересня 2016 р.). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2016. С.49–52.

19. Скорнякова О. В. Шляхи формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців у технічних коледжах: *матеріали IV міжн. наук.-практ. конф. «Проблеми та перспективи розвитку освіти»* (Одеса, 22–23 червня 2018 р.). Одеса, 2018. С.74 – 78.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

20. Скорнякова О. В. Аналіз сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ - фахівців у процесі вивчення фахових дисциплін в Одеському технічному коледжі ОНАХТ. *Наукове періодичне видання «Український психолого-педагогічний науковий збірник»*. Львів. 2016. Вип. 9 (09). С. 100–105.

21. Скорнякова О. В. Компетентнісний підхід у підготовці конкурентоспроможного фахівця. *Київський науково-педагогічний вісник*. 2016. №9 (09). С. 51–57.

22. Скорнякова О. В. Методологічні аспекти формування конкурентоспроможності майбутнього ІТ – фахівця. *Науковий вісник інноваційних технологій. Збірник наукових праць*. Кривий Ріг. 2017. №1 (13). С. 42–53.

АНОТАЦІЇ

Скорнякова О. В. Формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Київ, 2020.

Дисертація присвячена дослідженню проблеми формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах. Розроблено та експериментально перевірено модель формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах та технологію її впровадження. Визначено та обґрунтовано структурні компоненти моделі; комплекс педагогічних умов формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців; критерії, показники й рівні сформованості конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах. Розроблено методичні рекомендації щодо впровадження моделі формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців у технічних коледжах.

Ключові слова: конкурентоспроможність, майбутній фахівець з інформаційних технологій, ІТ-фахівці, конкуренція, технічний коледж, бакалавр, тренінг, ділова гра, ціннісні орієнтації, soft skills, hard skills.

Скорнякова Е. В. Формирование конкурентоспособности будущих специалистов по информационным технологиям в технических колледжах. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – ГЗВО «Университет менеджмента образования» НАПН Украины, Киев, 2020.

Диссертация посвящена исследованию проблемы формирования конкурентоспособности будущих специалистов по информационным технологиям в технических колледжах. Разработана и экспериментально проверена модель формирования конкурентоспособности будущих ИТ-специалистов в технических колледжах, технология ее внедрения. Определены и обоснованы структурные компоненты модели; комплекс педагогических условий формирования конкурентоспособности будущих ИТ-специалистов; критерии, показатели и уровни формирования конкурентоспособности будущих ИТ-специалистов в технических колледжах. Разработаны методические рекомендации по внедрению модели формирования конкурентоспособности будущих ИТ-специалистов в технических колледжах.

Ключевые слова: конкурентоспособность, будущий специалист по информационным технологиям, ИТ-специалист, конкуренция, технический колледж, бакалавр, тренинг, деловая игра, ценностные ориентации, soft skills, hard skills.

Skornyakova O. V. Competitiveness formation of future information technology specialists in technical colleges. - Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 - Theory and Methods of Vocational Education. - Educational Management University of the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine, Kyiv, 2020.

The thesis is devoted to research of the problem of formation of future specialists competitiveness in information technology in technical colleges. The thesis presents a theoretically grounded and experimentally tested model of formation of future specialists competitiveness in information technology in technical colleges and the technology of its implementation.

The scientific novelty of the results of the thesis research is that for the first time the content of the concept of "competitiveness of future information technology specialists" is defined as a complex characteristic projected on all spheres of a specialist's life, allowing him, according to the level of professional training and professional-personal qualities, to participate and gain advantages in competitive relations in the field of information technology.

The author has clearly defined the structural components and criteria of future IT specialists competitiveness (motivational-value, cognitive, activity, personality-reflexive), indicators (value orientations and motivation; mastery levels of professional knowledge; levels of formation of professional skills; abilities of personal qualification) and the levels (high, medium, low) of the competitiveness of future IT specialists in technical colleges.

The complex of pedagogical conditions is determined, the compliance of which contributes to the formation of future specialists competitiveness in information technology in technical colleges, including: creation educational environment that will promote the development of competitive activity between participants of the educational process; providing conditions for the development of students' motivation for professional growth; use of innovative pedagogical technologies in the process of formation of future specialists competitiveness; enhancement of psychological and pedagogical competence of college teachers.

The author has created the model of formation of future specialists competitiveness in information technology in technical colleges which comprises the following components: methodological-target (aim, tasks, approach, and principles of formation of future specialists competitiveness in IT technology), substantive-procedural (structural components of competitiveness, methods, tools and forms that are implemented through a set of defined pedagogical conditions of formation and further development of future specialists competitiveness) and effectiveness-evaluation (diagnostic methods, levels, formation rates of future specialists) competitiveness in IT technology.

The practical significance of the study is to develop guidelines for implementing a model of competitiveness of future IT professionals.

Keywords: competitiveness, future information technology specialist, IT specialist, competitiveness, college, bachelor, education, business game, value orientations, soft skills, hard skills.

Підписано до друку 16.10.2020. Формат 60x90/16.
Папір офсетний: Друк різнографічний. Обс.-вид.арк.0,9
Тираж 100 прим. Зам. №258.

Віддруковано в копіривальному центрі «Магістр»
м. Одеса, вул. Мечнікова, 36 тел.: +38(063)890-82-36
Свідоцтво про реєстрацію № 2670316784 від 16.02.2000 р.